

Συγκέντρωση ποσοτικών στοιχείων σχετικά με την έμφυλη κατανομή του προσωπικού του ΕΚΠΑ

Γραφείο ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ. (2010-11) ¹

Η συγκέντρωση των ποσοτικών στοιχείων σχετικά με την έμφυλη κατανομή του προσωπικού του ΕΚΠΑ πραγματοποιήθηκε από το Γραφείο για Θέματα Φύλου και Ισότητας (ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ.), στα πλαίσια των δράσεων του για το ακαδημαϊκό έτος 2010-11 με τη βοήθεια της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Προγραμματισμού του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε από την επιστημονική συνεργάτιδα του Γραφείου ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ., Λυδία Βαΐου, κάτω από την εποπτεία της καθηγήτριας Στέλλας Βοσνιάδου.

Το ακαδημαϊκό προσωπικό του ΕΚΠΑ

Κατανομή των ακαδημαϊκών θέσεων

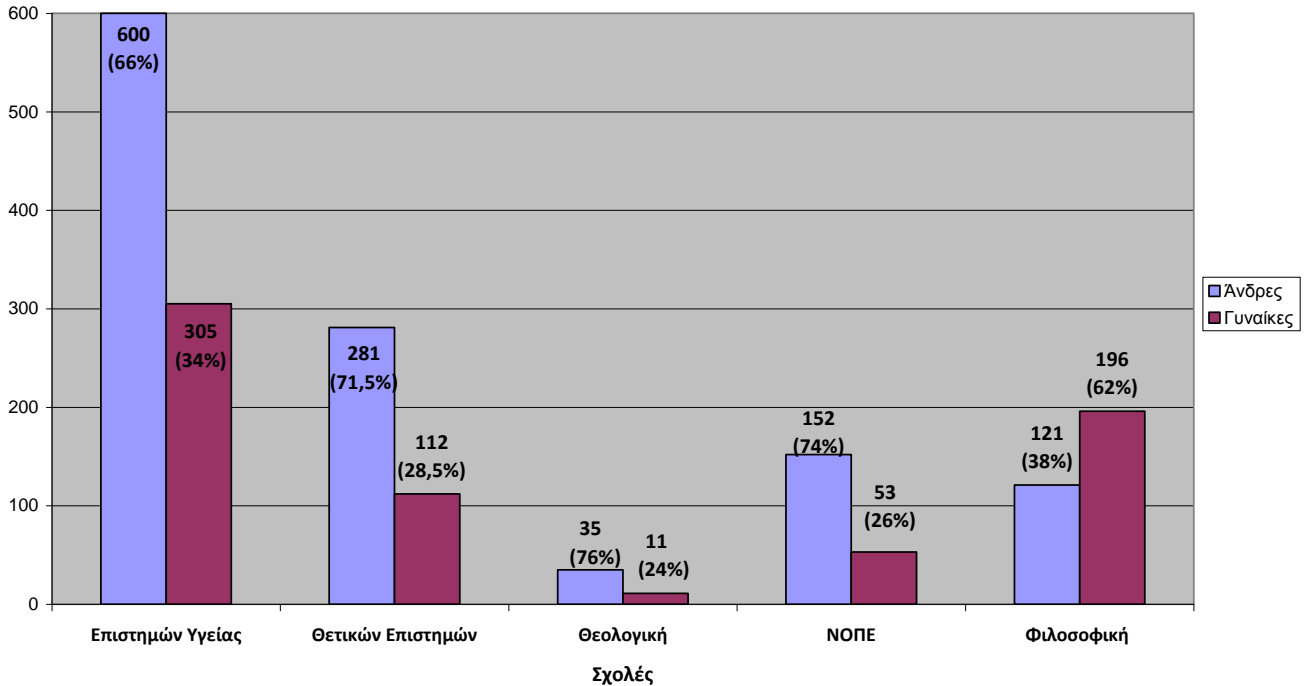
Τα στοιχεία δείχνουν ότι το επιστημονικό προσωπικό στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ανέρχεται σε 2057 μέλη ΔΕΠ εκ των οποίων τα 749 (δηλ. το 36,5%) είναι γυναίκες². Συγκριτικά με τα αποτελέσματα της αντίστοιχης μελέτης μας το ακ. έτος 2003-04, το ποσοστό τους έχει αυξηθεί ελαφρά (36,5% από 35%). Στον **Πίνακα Ι**, παρουσιάζονται οι αριθμοί και τα ποσοστά του συνόλου των μελών ΔΕΠ ανά φύλο και Σχολή στο ΕΚΠΑ. Παρατηρούμε πως στη Φιλοσοφική Σχολή οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ καλύπτουν το 62% των θέσεων ενώ μειοψηφούν σε όλες τις άλλες Σχολές

¹ Αναλυτικοί πίνακες με όλα τα στατιστικά στοιχεία της μελέτης έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Γραφείου ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ (<http://thefyliscentre.uoa.gr/>)

² Το ποσοστό των γυναικών ΔΕΠ στο ΕΚΠΑ είναι από τα υψηλότερα σε ελληνικά Α.Ε.Ι. Ενδεικτικά αναφέρεται πως στην πανελλήνια μελέτη του Προγράμματος ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ. για τη θέση των γυναικών στο σύνολο των Α.Ε.Ι. για το ακ. έτος 2003-04, οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ του ΕΚΠΑ αποτελούσαν το 35%, δεύτερο καλύτερο ποσοστό μετά το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Τούτο οφείλεται καταρχήν στην έλλειψη Πολυτεχνικής Σχολής, όπου συνήθως όλα τα Τμήματα πλην της Αρχιτεκτονικής πληρούνται στη συντριπτική πλειοψηφία τους από άνδρες μέλη ΔΕΠ. Επίσης, είχαμε παρατηρήσει την τάση να υπάρχουν καλύτερα ποσοστά των γυναικών στα μέλη ΔΕΠ σε Α.Ε.Ι. που βρίσκονται στα αστικά κέντρα της χώρας, συγκριτικά με εκείνα που βρίσκονται σε πιο αποκεντρωμένες περιοχές της Ελλάδας. Το σύνολο των στατιστικών στοιχείων της πανελλήνιας έρευνας για το ακ. έτος 2003-04, έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Γραφείου ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ. (<http://thefyliscentre.uoa.gr/>)

Πίνακας Ι

Μελή ΔΕΠ ανά Φύλο και Σχολή (ακ. έτος 2010-11 ΕΚΠΑ)

Ο επιστημονικός διαχωρισμός με βάση το φύλο εντοπίζεται και στο εσωτερικό των Σχολών. Ενδεικτικά αναφέρουμε πως στη Σχολή Θετικών Επιστημών, οι γυναίκες αποτελούν το 46,5% (27 από 58) των μελών ΔΕΠ στο Τμήμα Βιολογίας αλλά μόνο το 14% (6 από 43) στο Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών. Αντίστοιχα, στη Σχολή Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (ΝΟΠΕ), οι γυναίκες συγκροτούν το 31% (36 από 79) των μελών ΔΕΠ στη Νομική, ενώ στο Τμήμα Οικονομικών είναι μόνο το 16% (8 από 41).

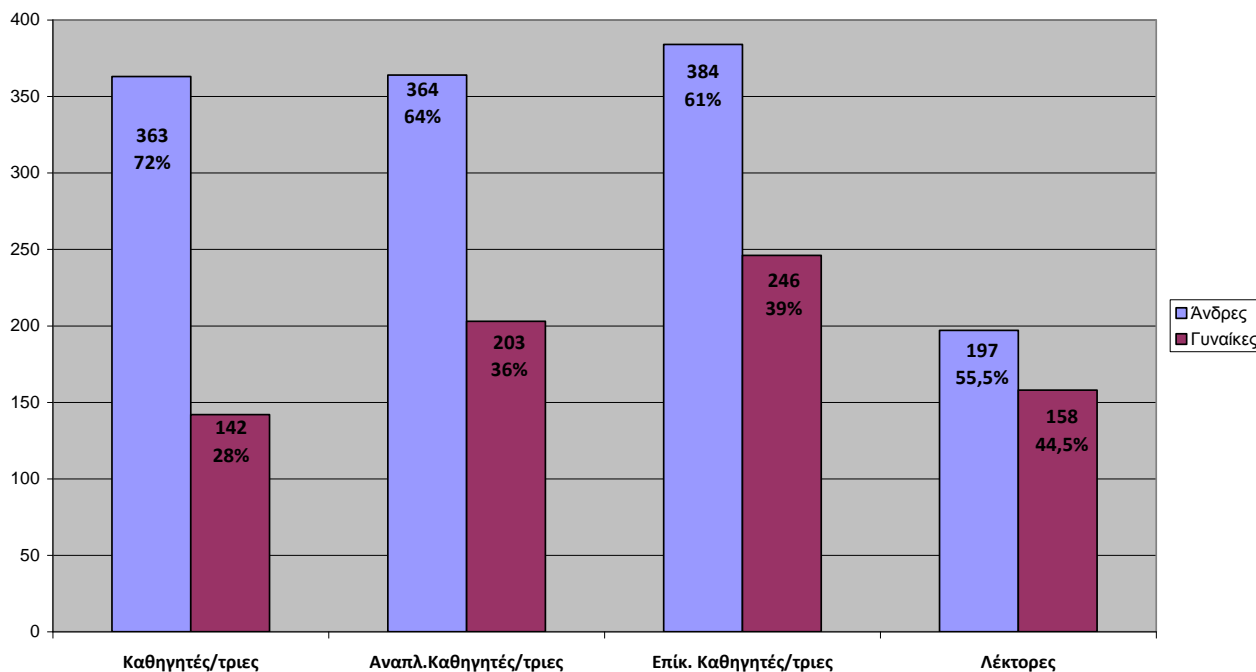
Επίσης, στη Φιλοσοφική Σχολή, παρατηρούμε μεγάλες διαφοροποιήσεις στον τρόπο με τον οποίο κατανέμεται το ποσοστό των ανδρών μελών ΔΕΠ στα διαφορά Τμήματα. Οι άνδρες μέλη ΔΕΠ αποτελούν το 16% (6 από 20) στο Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και το 19% (6 από 32) στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας, ενώ στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών το ποσοστό τους φτάνει το 64% (16 από 25) και στο Τμήμα Φιλολογίας το 46% (30 από 65).

Ο Πίνακας ΙΙ, παρουσιάζει το ποσοστό και τον αριθμό του συνόλου των μελών ΔΕΠ σε όλες τις σχολές και ανεξάρτητα τμήματα του ΕΚΠΑ ανά φύλο και βαθμίδα για το ακ. έτος 2010-11. Οι άνδρες μέλη ΔΕΠ εξακολουθούν να

είναι η πλειοψηφία σε όλες τις βαθμίδες. Η συμμετοχή των γυναικών μελών ΔΕΠ είναι λίγο μεγαλύτερη στις 2 κατώτερες βαθμίδες.

Πίνακας II

Μέλη ΔΕΠ ανά Φύλο και Βαθμίδα (ακ. έτος 2010-11 ΕΚΠΑ)

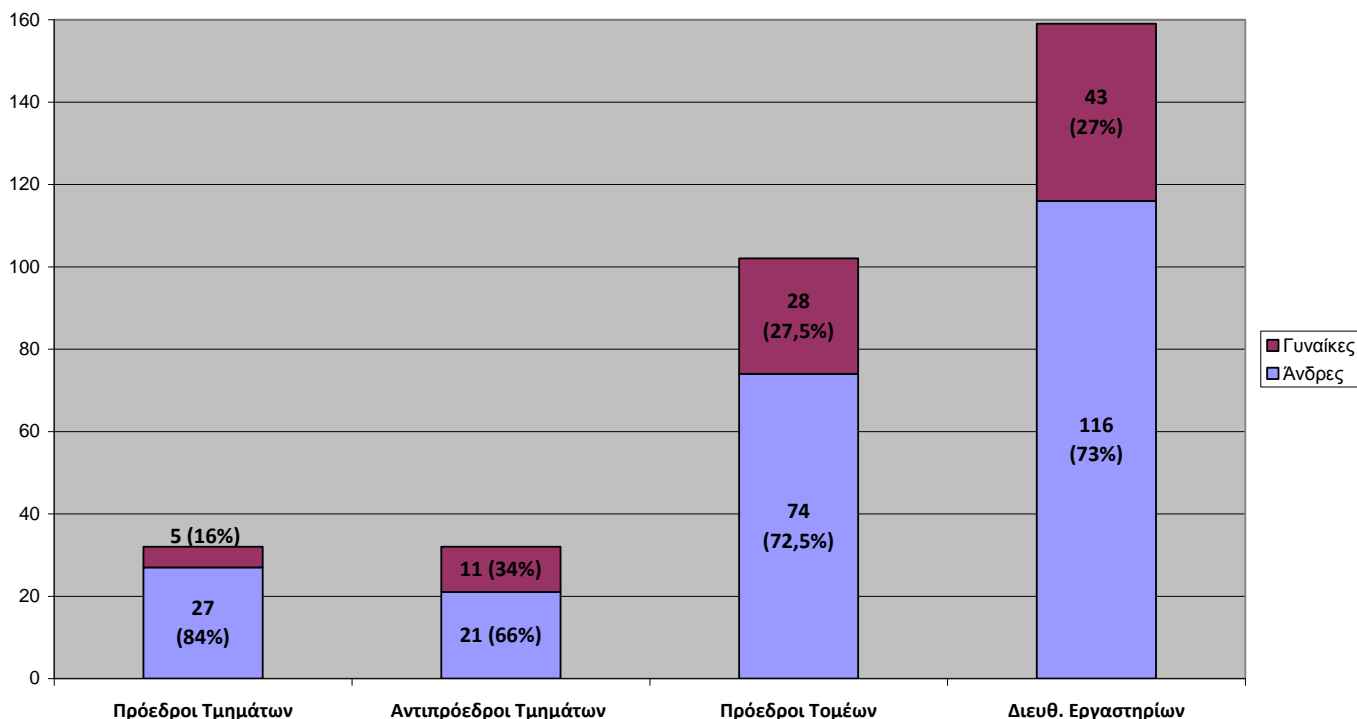
Στην βαθμίδα του Καθηγητή/Καθηγήτριας παρατηρούνται επίσης διαφορές μεταξύ των διαφορετικών Σχολών του ΕΚΠΑ. Έτσι, το ποσοστό των γυναικών στη θέση της Καθηγήτριας στη Φιλοσοφική Σχολή είναι 59% (54 από 92), ενώ στις Σχολές ΝΟΠΕ, Θεολογική και Θετικών Επιστημών είναι 12% (9 από 75), 13% (2 από 16) και 16% (20 από 122) αντίστοιχα. Γενικά στη Φιλοσοφική Σχολή το ποσοστό των γυναικών είναι υψηλότερο από αυτό των ανδρών σε όλες τις βαθμίδες (Καθηγήτριες 59%, Αναπλ. Καθηγήτριες 67%, Επίκ. Καθηγήτριες 64% και Λέκτορες 58,5%). Αντίθετα και στις τέσσερις λοιπές Σχολές του ΕΚΠΑ οι γυναίκες είναι μειοψηφία σε όλες τις βαθμίδες.

Κατανομή των διοικητικών θέσεων

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, το ακ. έτος 2010-11 οι Πρυτανικές Αρχές του Πανεπιστημίου Αθηνών, συγκροτούνται μόνο από άνδρες μέλη ΔΕΠ. Στον **Πίνακα III**, παρουσιάζεται ο αριθμός και το ποσοστό των μελών ΔΕΠ που κατέχουν διοικητικές θέσεις σε όλες τις σχολές και ανεξάρτητα Τμήματα του ΕΚΠΑ. Οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ αποτελούν το 16% των Προέδρων Τμημάτων. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό προέρχεται εξ ολοκλήρου από τη Φιλοσοφική Σχολή. Στην τελευταία, υπάρχουν 5 γυναίκες Πρόεδροι Τμημάτων έναντι 7 ανδρών. Αντίθετα στις λοιπές τέσσερις Σχολές του ιδρύματος, δεν υπάρχει καμία γυναίκα Πρόεδρος σε σύνολο 15 Τμημάτων. Επίσης, στα πέντε ανεξάρτητα Τμήματα του ΕΚΠΑ (ΠΤΔΕ, ΤΕΑΠΗ, ΜΙΘΕ, ΤΕΦΑΑ, ΕΜΜΕ), όλοι οι Πρόεδροι ήταν άνδρες.

Πίνακας III

Διοικητικές θέσεις ανά Φύλο (ακ. έτος 2010-11 ΕΚΠΑ)

Μεγαλύτερο ποσοστό έχουν οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ στις θέσεις των Αντιπροέδρων Τμημάτων με ποσοστό 34% αλλά και πάλι παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο, δηλαδή να προέρχεται σχεδόν στο σύνολό τους από τη Φιλοσοφική Σχολή. Η ίδια Σχολή ανεβάζει κατακόρυφα και τα ποσοστά των

γυναικών Προέδρων Τομέων και Διευθυντών Εργαστηρίων. Στη Φιλοσοφική Σχολή, το 62,5% των Προέδρων Τομέων είναι γυναίκες μέλη ΔΕΠ. Αντίθετα, οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ καταλαμβάνουν μόνο το 7% των αντίστοιχων θέσεων στις Σχολές Θετικών Επιστημών και Επιστημών Υγείας. Στην πρώτη Σχολή υπάρχουν 26 άνδρες Πρόεδροι Τομέων και 2 γυναίκες. Στη Σχολή Επιστημών Υγείας, υπάρχουν 14 άνδρες είναι Πρόεδροι Τομέων και μόνο 1 γυναίκα, παρά το γεγονός πως οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ είναι το 26% και το 33% στις βαθμίδες του Καθηγητή και Αναπληρωτή Καθηγητή.

Οι γυναίκες μέλη ΔΕΠ καταλαμβάνουν το 27% των θέσεων Διευθυντού/τριας Εργαστηρίου και πάλι με μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ της Φιλοσοφικής και των λοιπών Σχολών. Πιο συγκεκριμένα, στη Φιλοσοφική Σχολή οι γυναίκες αποτελούν το 47% των Διευθυντών/τριων Εργαστηρίων (9 από 19 θέσεις), στη Σχολή Θετικών Επιστημών καταλαμβάνουν το 7% (8 από 48) των θέσεων ενώ στη Σχολή ΝΟΠΕ καμία θέση στα 12 Εργαστήρια της Σχολής. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως στα Τμήματα όπου η παρουσία των γυναικών είναι περιορισμένη, δεν υπάρχουν γυναίκες σε διοικητικές θέσεις, ενώ αντίθετα, οι άνδρες καταλαμβάνουν πολλές από τις θέσεις διοίκησης σε Τμήματα στα οποία αποτελούν οι ίδιοι τη μειοψηφία.

Σύγκριση με τα αποτελέσματα του ακ. έτους 2003-2004

Το ποσοστό των γυναικών μελών ΔΕΠ στο ΕΚΠΑ έχει αυξηθεί από 35% το ακ. έτος 2003-04, σε 36,5% το ακ. έτος 2010-11. Ωστόσο, η αύξηση αυτή, οφείλεται περισσότερο στη συνταξιοδότηση ανδρών Καθηγητών παρά στην είσοδο περισσότερων γυναικών στις βαθμίδες του Λέκτορα και της Επίκουρης Καθηγήτριας. Οι άνδρες μέλη ΔΕΠ καταλαμβάνουν πάντα την πλειονότητα των θέσεων στη βαθμίδα του Καθηγητή (το ακ. έτος 2003-04 η αναλογία ήταν 79% άνδρες προς 21% γυναίκες), με αποτέλεσμα το ποσοστό των γυναικών να αυξάνεται αυτόματα με την αποχώρηση των παλαιότερων μελών ΔΕΠ.

Η σύγκριση με τα στοιχεία του ακ. έτους 2003-04, δείχνει πως ο αριθμός και το ποσοστό των γυναικών μελών ΔΕΠ στις βαθμίδες του Επίκ. Καθηγητή και Λέκτορα, μειώθηκε ελαφρά τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα, οι Επίκουρες Καθηγήτριες είναι σήμερα 246 (39%) από 249 (40%) το 2003-04 και οι Λέκτορες είναι 158 (44,5%) από 177 (45%) το 2003-04. Οι διαφορές είναι πολύ μικρές, όμως η μείωση παρατηρείται και στις δύο χαμηλότερες βαθμίδες, πράγμα που πιθανόν να σημαίνει πως τα τελευταία χρόνια δεν

διορίστηκαν τόσες γυναίκες σε θέσεις ΔΕΠ στο ΕΚΠΑ όσο την προηγούμενη δεκαετία.

Αναφορικά με την κατοχή διοικητικών θέσεων, σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της αντίστοιχης μελέτης το ακ. έτος 2003-04, το ποσοστό των γυναικών Προέδρων Τμημάτων έχει συρρικνωθεί σημαντικά (16% από 24%) αν και ως απόλυτος αριθμός έχει μειωθεί λιγότερο (5 από 7). Μεγάλη άνοδο έχουν οι γυναίκες στις θέσεις των Αντιπροέδρων των Τμημάτων (34% από 10%), ενώ το ποσοστό τους στους Προέδρους Τομέων έχει μία μικρότερη αύξηση (27,5% από 22%). Στους Διευθυντές Εργαστηρίων το ποσοστό έχει μείνει αμετάβλητο μεταξύ των δύο χρονολογιών (27%) αλλά ο πραγματικός αριθμός τους έχει σχεδόν διπλασιαστεί (43 από 23) λόγω της αύξησης των εργαστηρίων στα Τμήματα του ΕΚΠΑ (159 από 86). Ωστόσο, σε ορισμένες Σχολές έχει μειωθεί η παρουσία των γυναικών στη συγκεκριμένη θέση. Για παράδειγμα, στη Σχολή Θετικών Επιστημών, το ακ. έτος 2003-04 οι γυναίκες κατείχαν το 20% (3 από 12) των Διευθ. Εργαστηρίων ενώ το ακ. έτος 2010-11, το 7% (8 από 40).

Συμπεράσματα

Το φύλο αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην κατανομή του ακαδημαϊκού προσωπικού του ΕΚΠΑ. Οι έμφυλες διαφοροποιήσεις είναι περισσότερο έντονες σε ορισμένα επιστημονικά αντικείμενα και επομένως Τμήματα από άλλα. Υπάρχουν επιστήμες που είναι «ουδέτερες» σχετικά με τη μεταβλητή του φύλου και άλλες που ο έμφυλος χαρακτήρας τους είναι ιδιαίτερα έντονος. Συνοπτικά αναφέρουμε ότι το μικρότερο ποσοστό γυναικών εμφανίζεται στα Τμήματα Πληροφορικής και Οικονομικών ενώ το μεγαλύτερο στα Τμήματα Ξένων Γλωσσών.

Σε όλες τις Σχολές του ΕΚΠΑ, οι άνδρες μέλη ΔΕΠ είναι η πλειοψηφία σε όλες τις βαθμίδες. Η Φιλοσοφική Σχολή αποτελεί την εξαίρεση. Οι άνδρες μέλη ΔΕΠ στο σύνολο των Σχολών και Τμημάτων του ΕΚΠΑ καταλαμβάνουν την συντριπτική πλειοψηφία των θέσεων στις βαθμίδες του Καθηγητή και Αναπληρωτή Καθηγητή.

Η κατοχή διοικητικών θέσεων, επομένως και η εξουσία και αρμοδιότητα για τη λήψη αποφάσεων για τις λειτουργικές, οργανωτικές και εκπαιδευτικές δομές του Πανεπιστημίου, ανήκει συντριπτικά στους άνδρες μέλη ΔΕΠ. Οι γυναίκες, αν και αποτελούν το 36,5% των μελών ΔΕΠ του ΕΚΠΑ,

συμμετέχουν πολύ λίγο στην άσκηση εξουσίας στο εσωτερικό του Ιδρύματος.

Στις Σχολές και Τμήματα με μεγάλη παρουσία ανδρών μελών ΔΕΠ, δεν υπάρχει καμία γυναίκα που να διατέλεσε Πρόεδρος Τμήματος και η παρουσία τους στις λοιπές διοικητικές θέσεις είναι ισχνή. Αντίθετα, στη Φιλοσοφική Σχολή οι άνδρες, αν και συμμετέχουν με χαμηλά ποσοστά, κατέχουν σχεδόν το ήμισυ των διοικητικών θέσεων των Τμημάτων της Σχολής.